

ABOUT HUMANIZING EDUCATION

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10083715>

Kabulova Umida Sayidmakhamadovna

Andijan State Institute of Foreign Languages

candidate of philological sciences, associate professor.

Phone: (90) 2212151

ABSTRACT

this article is devoted to the systematic organization of spiritual-educational and moral-educational work in schools, improving the effectiveness of measures implemented in this direction, increasing the intellectual potential, consciousness and worldview of young people, strengthening their ideological immunity, fostering patriotism, competitiveness in all respects, a broad outlook, independent thinking and intellectual potential, love for It is dedicated to the study and teaching of the principles of education of a harmonious generation living with a sense of devotion.

Keywords

education, upbringing, interests, competition, ideology, law, organizational communication, sustainable communication, moral and ethical norms, ideological immunity.

TA'LIMNI INSONPARVARLASHTIRISH TO'G'RISIDA

Kabulova Umida Sayidmaxamadovna

Andijon davlat chet tillari instituti

filologiya fanlari nomzodi, dotsent.

Tel.: (90) 2212151

ANNOTATSIYA

Mazkur maqola maktablarda ma'naviy-ma'rifiy va axloqiy tarbiyaviy ishlarni tizimli tashkil qilish, bu borada amalga oshirilayotgan chora-tadbirlarning samaradorligini oshirish, yoshlarning intellektual salohiyati, ongu-tafakkuri va dunyoqarashini yuksaltirish, mafkuraviy immunitetini mustahkamlash, vatanparvar, har jihatdan raqobatbardosh, keng dunyoqarash, mustaqil fikr va intellektual salohiyatga ega, xalqiga muhabbat va sadoqat tuyg'usi bilan yashaydigan barkamol avlodni tarbiyalash tamoyillarini o'rganish va o'rgatishga bag'ishlangan.

Kalit soʻzlar

taʼlim, tarbiya, manfaat, raqobat, mafkura, qonun, tashkiliy aloqa, barqaror aloqa, maʼnaviy-axloqiy meʼyorlar, mafkuraviy immunitet.

АННОТАЦИЯ

данная статья посвящена системной организации духовно-просветительской и нравственно-воспитательной работы в школах, повышению эффективности реализуемых в этом направлении мер, повышению интеллектуального потенциала, сознательности и мировоззрения молодежи, укреплению ее идеологического иммунитета, воспитанию патриотизма, конкурентоспособности во всех отношениях, широкому кругозору, самостоятельному мышлению и интеллектуальному потенциалу, любовь к своему народу и он посвящен изучению и обучению принципам воспитания гармоничного поколения, живущего с чувством преданности.

Ключевые слова

образование, воспитание, интересы, конкуренция, идеология, право, организационное общение, устойчивое общение, морально-этические нормы, идеологический иммунитет.

Darhaqiqat, xalqimizning ertangi kuni qanday boʻlishi farzandlarimizning bugun qanday taʼlim va tarbiya olishiga bogʻliq ekan, mazkur tizim maʼnaviyatni shakllantirishga bevosita taʼsir qiladigan muhim hayotiy omil hisoblanar ekan, demak, uni zamon talabiga koʻra yanada takomillashtirish, mavjud muammolarni hal etish asosiy vazifalarimizdan biri boʻlib qolaveradi. Ana shu masʼuliyatli vazifa taʼlim sohasi xodimlarining zimmasiga yuklanishi tabiiy hol. Kasbiga sodiq, oʻz ustida tinimsiz ishlaydigan, malakali pedagog xodimgina taʼlimning barcha tarmoqlaridagi kamchiliklarni bartaraf etishga qodir [1,15].

Oʻzbekiston Respublikasining «Taʼlim toʻgʻrisida»gi Qonuniga muvofiq taʼlim – bu, inson, jamiyat, davlat manfaatlari yoʻlidagi aniq maqsadga yoʻnaltirilgan jarayondir. Taʼlim deganda, oʻquvni yuzaga keltiradigan tashkiliy va barqaror aloqa jarayoni tushuniladi. Xullas, taʼlim avvalo, oʻquvchilarda bilimlar, uquvlar va malakalar tizimlari shakllanishida ifodalanadigan taʼlim jarayonining nisbiy natijasidir, shuningdek, tarbiya, oʻz-oʻzini tarbiya, taʼsir jarayoni, yaʼni inson qiyofasini shakllantirish jarayoni: bunda bilimning hajmi emas, balki uni shaxsiy sifatlar, oʻz bilimlarini mustaqil tasarruf etish uquvi bilan birlashtirish asos hisoblanadi [2,20].

Taʼlimni insonparvarlashtirish tadbirlari talaba-oʻquvchilarning oʻz ixtisosliklari boʻyicha bilimlari orqali ham, shuningdek, ijtimoiy-iqtisodiy hamda

gumanitar fanlar orqali, umuman, madaniy, ma'naviy-axloqiy me'yorlar hamda qadriyatlamini o'zlashtirish orqali shakllangan ko'nikma va malakalarida samimiylik, haqgo'ylik, odamgarchilik, imon-e'tiqod kabi sof insoniy sifat va fazilatlamining ustun bo'lishini ta'minlashga, bo'lajak mutaxassisning o'z kasbhunari bo'yicha faoliyatida el-yurtning sihat-salomatligi, ijtimoiy-iqtisodiy, madaniy-ma'rifiy rivoji to'g'risida, mamlakatning tinchligi va osoyishtaligi, ekologik jihatdan tozaligi, obodonchiligi, vatanning taqdiri va kelajagi haqida g'amxo'rlik qilishga o'rganishi va o'zining bular uchun ham mas'ul ekanligini chuqur his etishini tarbiyalashga qaratilgandir [2, 25].

Hozirgi kun fan, madaniyat va ta'lim sohalarida ham katta o'zgarishlar amalga oshirilmoqda, islohotlamining sur'atlari tobora jadallashmoqda. Biroq axborotlar asri talablariga muvofiq o'zgarayotgan hayotimiz ehtiyojlari jamiyat oldiga yangidan-yangi vazifalarni ko'ndalang qilib qo'yimoqda [3,50].

Mustaqil O'zbekiston taraqqiyotining hozirgi bosqichida ta'limning insonparvarlik va tarbiyaviy vositalariga, jahon ta'lim tizimining ijobiy tajribalari va yutuqlariga diqqat-e'tibor kuchaydi. Shunga ko'ra, ayrim olib borilgan tadqiqotlar: N.E.Jumayevaning hamda O.N.Ibodullayevaning nomzodlik dissertatsiyalarida insonparvarlik g'oyasini shakllantirishning pedagogik asoslarini va ta'limni insonparvarlashtirishda o'qitish tamoyillari va metodlarining o'zaro aloqadorligini ifodalab berishgan. Ta'limni (gumanitarlashtirish) insonparvarlashtirish bo'yicha muhim tadbirlar belgilanmoqda. Biroq bu harakatlar muayyan obyektiv sabablarga ko'ra, to'siqlarga uchrashi ham tabiiydir. Jamiyatda munosabatlarining tubdan psixologik holatida, uning ongi va dunyoqarashida jiddiy o'zgarish yasaydi, ayrim hollarda shaxsning ma'naviy-axloqiy me'yorlarining buzilishiga va buning oqibatida insonparvarlik tamoyillariga to'g'ri kelmaydigan omillarning sodir bo'lishiga olib kelishi ham mumkin.

O'qituvchi shuni anglab yetish kerakki, ta'lim o'z mohiyatiga ko'ra, gumanitar jarayon, bu borada Talabani kamsitish yoki huquqlarini cheklashning biron-bir ko'rinishiga, har qanday sababga ko'ra, yo'l qo'yib bo'lmaydi.

Talabaga baho, uning masalasiga qarab emas, balki bilimi, malakasi, qobiliyatiga qarab qo'yilishi zarur. Har qanday talaba dunyoqarash turini o'z erkicha tanlash huquqiga egadir. O'qituvchi sha'niga isnod keltiruvchi ta'magirlik va poraxo'rlik kabi illatlar tamomila bartaraf etilishi kerak. Hayot va jamiyat taraqqiyoti mantiqi kun tartibiga qo'yayotgan ehtiyoj va zarurlardan kelib chiqib va ularga javoban, ta'lim jarayonlariga yangi-yangi ixtisosliklar, mutaxassisliklar, yangi yo'nalishlarni muntazam kiritib borish va xalq xo'jaligi tarmoqlari uchun zarur kadrlarni tayyorlab berish davr talabidir. Masalan, hozirgi kunda

mamlakatimizda yuqori malakali sotsiologlar va psixologlar, huquqshunoslar va siyosatshunoslar, tibbiyotning, sanoat va muhandislikning, qishloq xo'jaligi, moliya va iqtisodning zamonaviy yo'nalishlari bo'yicha yirik mutaxassislar kerak. Ulami o'zimizda yetarli darajada tayyorlash uchun o'rta maxsus, kasb-hunar va oliy ta'lim tizimini bunga moslashtirish jarayonlarini jadallashtirish lozim.

Oliy va o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi muassasalarining talaba va o'quvchilarini yurtimiz hamda dunyoda ro'y berayotgan ijtimoiy-siyosiy, madaniy, xususan, yoshlar hayotiga oid voqealar, yangiliklar va qiziqarli ma'lumotlardan tezkor xabardor qilib, ularning vaqtini mazmunli o'tkazishga mo'ljallangan virtual axborot makoni (veb-sayt, portal, forum, messenjerlardagi kanallar va h.k.)ni yaratish va doimiy faoliyat olib borish hamda talaba va o'quvchilarda kitobxonlik hamda mutolaa madaniyatini shakllantirish orqali ularning ma'naviy dunyosini yuksaltirishga qaratilgan ishlarni tashkil etish kerak [3,55]; ijtimoiy tarmoqlar foydalanuvchilari bo'lgan talaba va o'quvchilar hamda uyushmagan yoshlar o'rtasida ularni vatanparvarlik va fidoyilik ruhida tarbiyalashga qaratilgan ijtimoiy aksiyalar, tadbir va tanlovlar tashkil etish, ularda milliy kontentga bo'lgan qiziqishlarini oshirishga qaratilgan bloggerlar klubi faoliyatini yo'lga qo'yishimiz kerak; oliy va o'rta maxsus ta'lim tizimida olib borilayotgan islohotlar, ta'lim bilan bog'liq dolzarb muammolar va ularning yechimini tahlil qilish hamda yoritib borish maqsadida press-klub tashkil etish va uning doimiy faoliyatini ta'minlash; talaba va o'quvchilar turizmini rivojlantirish, yosh avlodni mamlakatimizning tarixiy joylariga va buyuk ajdodlarimizning muqaddas ziyoratgohlariga doimiy tashriflarini uyushtirish; oliy va o'rta maxsus ta'lim muassasalarida o'tkaziladigan "Axborot va murabbiylik soatlari"ni metodik ta'minlash hamda turli mavzularda multimedia mahsulotlarini yaratish va tarqatib borish; professor-o'qituvchilar, talaba va o'quvchilar o'rtasida huquqbuzarlik va korrupsiyaning oldini olishga qaratilgan ma'naviy-ma'rifiy targ'ibot ishlarini muntazam yo'lga qo'yish; oliy va o'rta maxsus, kasb-hunar ta'lim tizimida ommaviy, madaniy-ma'rifiy va sport-sog'lomlashtirish tadbirlari va turli musobaqalarni o'tkazib borish zarur deb bilaman.

Prezident Shavkat Mirziyoyev videoselektor yig'ilishida "Tarbiyada tanaffus bo'lmaydi, deymiz, lekin, ma'naviy-ma'rifiy ishlarni tashkil etishda bu qoidaga amal qilinmayapti. Bu borada bog'cha, maktab, oliy ta'lim, mahalla - har biri alohida ish olib boryapti. Shuning uchun ma'naviy-ma'rifiy ishlarning yagona tizimini yaratish, unda har bir mas'ul idoraning vazifasi va birgalikda amalga oshiriladigan chora-tadbirlarini aniq belgilab qo'yish zarur"ligini ta'kidlab o'tgan edi [4,154].

ADABIYOTLAR:

1.Karimova E., Shaxabitdinova Sh. va b. Ma'naviy-ma'rifiy ishlar bo'yicha direktor o'rinbosarlari uchun. O'quv qo'llanma. – Toshkent, 2022.

2.Hamdamova M. Ma'naviyat asoslari. – Toshkent, 2008.

3.N.E. Jumayeva. Umumiy o'rta ta'limni insonparvarlashtirishda o'qitish tamoyillari va metodlarining o'zaro aloqadorligi. 13.00.01. ped.f.n.il.dar. olish uchun yoz. diss. – Qarshi, 2005.

4.O.N.Ibodullayeva Kichik yoshdagi o'quvchilarda insonparvarlik g'oyasini shakllantirishning pedagogik asoslari. 13.00.01. ped.f.n.il.dar. olish uchun yoz. diss. – Navoiy DPI, 2005.

Axborot manbalari:

1.<https://docs.yandex.ru/docs/view?tm=1688290271&tld=ru&lang=uz&>

2.<https://jdpu.uz/talim-muassasalarida-manaviy-marifiy-ishlar-samaradorligini-oshirish...>

3. <https://lex.uz/docs/-3909604>.

4. https://scholar.google.com/scholar?hl=ru&as_sdt=0%2C5&q=

5. <https://scholar.google.com/citations?user=eJ0Cya4AAAAJ&hl=ru>